3253

Minister zonder portefeuille (Luns) aan hoge commissaris te Djakarta (Lamping), 7 okt. 1952

Uw 138.

1. Ik heb volledig begrip voor delicate situatie waarin Suprapto zich bevindt als gevolg van door hem zijdens militaire instanties ondervonden tegenstand en begrijp dat zelfs gemotiveerde druk onzerzijds afbreuk kan doen aan zijn streven naar spoedige berechting c.q. vrijlating der APRA-arrestanten. Dit impliceert echter niet, dat wij afwachtende houding kunnen innemen totdat in afzienbare tijd tegenstand der militairen wellicht door Suprapto zal zijn overwonnen.

Voormelde APRA-arrestanten wachten thans ruim 32 maanden op berechting, terwijl de Nederlandse Regering dezer situatie herhaalde malen als onhoudbaar en bij laatstelijk op 2 Augustus ingediende nota zelfs als in strijd met de algemene menselijke rechten en vrijheden heeft gekenschetst; sedert zijn wederom twee maanden verlopen.

Bovendien kan enigszins langdurig uitstel van berechting c.q. vrijlating door publieke opinie hier lande niet meer worden verwerkt. Deze zal onvermijdelijk leiden tot wederom inzetten van scherpe anti-Indonesische actie, waarbij eisen om arrestantenprobleem voor UNO of Internationaal Gerechtshof te brengen c.q. de besprekingen met Indonesië niet te hervatten of af te breken, weer opgeld zullen doen en mogelijk zelfs weerklank zullen vinden in de Staten-Generaal. Ik behoef U niet te zeggen, welke ongunstige invloed dit op te hervatten besprekingen zou hebben.

In verband hiermede acht ik het, al ware het slechts om de Indonesische Regering te doen weten dat deze kwestie voortdurende aandacht heeft, onvermijdelijk, dat U op de Indonesische Regering wederom een dringend beroep doet om zo spoedig mogelijk en in ieder geval voordat de besprekingen worden hervat, de zes thans nog aangehouden APRA-arrestanten voor het gerecht te doen brengen c.q. in vrijheid te doen stellen.

Alvorens U terzake definitief te instrueren verneem ik echter gaarne Uw inzichten c.q. die van Mr. Bouman, mede ten aanzien van meest verkieselijke wijze van optreden.

2. Ook na tijdige verwijzing van zaak APRA-arrestanten naar het gerecht, zijn complicaties niet uitgesloten, daar mogelijk Burger en Van Onselen niet naar Indonesië zullen terugkeren. Suprapto waarschuwt dat dit andermaal tot grote vertraging der berechting zou leiden. Dit uitstel zou door de Nederlandse Regering niet worden aanvaard, daar zij zich op het standpunt blijft stellen dat deze ex-arrestanten zo nodig in Nederland kunnen worden gehoord (vide Blom 10).

Nochtans dient alles in het werk gesteld te worden om voor betrokkenen indien onvermijdelijk de weg van terugkeer naar Indonesië te effenen. Dat zij deugdelijke waarborgen zullen vragen, dat dit niet tot voor hen onvoorzienbare consequenties zal leiden, moet in het licht van hun ervaringen, gerechtvaardigd worden geacht.

In verband hiermede verzoek ik U mogelijkheid na te gaan, dat betrokken justitiële en militaire autoriteiten c.q. de Indonesische Regering zelf aan U of aan Mr. Bouman als advocaat van betrokkenen vooraf verzekering geven dat:

A. zij uitsluitend als getuigen in de APRA-zaak zullen worden gehoord en mitsdien eerst vóór hun terugkeer naar Indonesië van rechtsvervolging terzake zullen worden ontslagen en ook niet voor andere zaken zullen worden vervolgd;

B. zij alleen naar Indonesië zullen worden opgeroepen indien dit voor een goede rechtspleging werkelijk noodzakelijk is en dus niet kan worden volstaan hen hier te lande een verhoor te doen afnemen;

C. zij niet naar Indonesië zullen worden opgeroepen voordat het vooronderzoek in de APRA-zaak gesloten is en dat de datum waarop zij voor het eerst zullen worden verhoord, is

Kenmerk: Luns 123.
©BuZa, archief BZ, uitgaande codetel. Djakarta 1952
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/18682

vastgesteld;
D. er een bepaalde tijdslimiet wordt gesteld waarbinnen verdere verhoren moeten zijn beëindigd en dat hun terugkeer na afloop van die termijn niets in de weg zal worden gelegd (Princen);
E. zij niet zullen worden gearresteerd, noch ook om welke reden 'in bescherming zullen worden genomen' en dat voor hun persoonlijke bewegingsvrijheid en veiligheid wordt ingestaan.

Mr. Bouman ware te vragen of hij in voorkomend geval, in zijn hoedanigheid van advocaat der betrokkenen het onverantwoord acht zijn cliënten te adviseren naar Indonesië terug te keren, indien waarborgen als bovengenoemd kunnen worden verkregen, daar deze uiteraard niet zelf kunnen beoordelen welke risico's zij lopen. Indien mocht blijken dat Indonesische autoriteiten overkomst van Burger en Van Onselen inderdaad noodzakelijk achten, dan ware, indien althans Bouman's advies gunstig luidt, uitdrukking te geven aan overtuiging der Nederlandse Regering, dat het vertrouwen in de Indonesische justitiële en militaire autoriteiten gesteld, niet zal worden beschaamd. Worden de gevraagde waarborgen gegeven, dan zal aan betrokkenen bij eventuele terugkeer naar Indonesië een door dit Ministerie opgestelde schriftelijke verklaring worden meegegeven betreffende door U of Mr. Bouman ontvangen verzekeringen en Mr. Bouman's advies.

Volledigheidshalve teken ik nog aan, dat bij terugkeer naar Indonesië de kosten van de reis vice versa en van hun verblijf in Indonesië door de Indonesische Regering voor haar rekening zullen moeten worden genomen. Ook dit ware te zijner tijd onder haar aandacht te brengen.

Gaarne ontvang ik spoedig Uw reactie, opdat eventuele voorzieningen in vorenstaande geest tijdig kunnen worden getroffen en de Nederlandse Regering niet door plotselinge oproep van betrokkenen worde overrompeld.

3. Voor bericht omtrent Mr. Bouman's verrichtingen ten behoeve van zijn cliënten in het bijzonder of hij reeds tot hen is toegelaten, houd ik mij bij voortduring aanbevolen.